

*Kniha vychází s laskavou podporou firmy
Čermák a spol., advokátní a patentová kancelář.*

*Nakladatelství rovněž děkuje za laskavou
podporu panu Janu Šafránkovi s rodinou.*

Lektorovali:

prof. JUDr. Ignác Antonín Hrdina, DrSc., O.Praem

prof. PhDr. Zdeněk Veselý, CSc.

doc. PhDr. et JUDr. Jan Šternberk, Ph.D.

*Vazba: Cyril a Metoděj (klečící postavy) na fresce v podzemní bazilice
sv. Klimenta v Římě.*

Frontispis: Dekret kutnohorský ve vyhotovení pro Jana Husa z 18. září 1414.

*Přední předsádka: Protestní list 452 českých šlechticů proti Husovu upálení
ze září roku 1415.*

Zadní předsádka: Česká konfederace, ústava českého státu z roku 1619.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právnícké fakulty MU
D-5305/57 165 172

Copyright © Nakladatelství Paseka s. r. o., 2015
Text © Karolina Adamová, Antonín Lojek, Karel Schelle,
Jaromír Tauchen, 2015
Layout © Pavel Stefan, 2015

ISBN 978-80-7432-652-3
ISBN 978-80-7432-000-2 (soubor)

Prolog (Karolina Adamová)	
Teorie o vzniku státu	11
Hlava první (Karolina Adamová, Antonín Lojek)	
STÁT DO ROKU 1848	
I. Doba mezi legendami a historií	15
I/1 První zprávy o Slovanech	15
I/2 Sámova říše	17
I/3 Počátky feudální společnosti	21
II. Zrození Koruny české	23
II/1 Velkomoravská říše	23
Počátky christianizace	27
Cyrilometodějská mise	30
II/2 Ke kořenům české státnosti	32
II/3 Budování moci Přemyslovců	34
II/4 Koruna česká	40
Údělý a správa v zemích Koruny české	43
Přenesení království	45
Možný odraz lenní teorie římských vládařů v umění	47
II/5 Panovník v době předhusitské	48
Symbolika korunovace českých králů	57
Volební kapitulace, inaugurační diplomy a panovnické reversy	58
Jednota trůnu a oltáře	60
Úřad arcibiskupa	61
Sídlo českých panovníků a státní znak	62
II/6 Diplomacie doby předhusitské	63
II/7 Organizace správy ve středověku	67
Zemská správa	67
Lenní správa	70

<i>Hradská správa</i>	73
<i>Krajská správa</i>	74
<i>Vznik městské správy</i>	75
<i>Vrchmostenská správa</i>	77
<i>Církevní správa</i>	78
II/8 Sněmovnictví	81
III. Království kalicha a kříže	83
III/1 Kořeny husitského hnutí	83
III/2 Od krále k bezkráloví	84
III/3 Husitské sněmovnictví	89
III/4 Podíl šlechty na husitské revoluci	92
III/5 Města, městské svazy a obce	95
<i>Pražská města a pražský městský svaz</i>	98
<i>Tábor a tábořský městský svaz</i>	105
<i>Orebsko-sirotčí městský svaz</i>	110
<i>Žatecko-lounský městský svaz</i>	110
III/6 České reformní hnutí a mistr Jan Hus	111
III/7 Husitské pojetí státu a spravedlnosti	121
IV. Království na vahách	122
IV/1 Stavovský stát	122
IV/2 Panovník za stavovského státu	123
IV/3 Šlechta	125
<i>Politické postavení šlechty</i>	125
<i>Ekonomické postavení šlechty</i>	128
IV/4 Města	130
IV/5 Sněmovnictví	132
<i>Sněm generální</i>	132
<i>Sněmy zemské</i>	133
<i>Sněmy krajské</i>	135
IV/6 Organizace správy za stavovského státu	136
<i>Zemská správa</i>	136
<i>Krajská správa</i>	139
<i>Městská správa</i>	142
<i>Vrchmostenská správa</i>	144
IV/7 Česká reformace a její ohlasy	147
IV/8 Od Kutnohorského náboženského míru k České konfederaci	151
IV/9 Stavovské povstání 1618–1620	156
<i>Pražská defenestrace</i>	156
<i>Sbor direktorů</i>	158
<i>Od šlechtické republiky k monarchistickému zřízení</i>	159
<i>„Magna charta“ stavovského evangelického hnutí</i>	161
IV/10 Úloha vrcholných orgánů a jejich postavení podle České konfederace	163
<i>Panovník</i>	164
<i>Česká kancelář</i>	166

<i>Generální sněm</i>	169
<i>Společné vojenské velení</i>	170
<i>Sbor defenzorů</i>	170
<i>Apelační soud</i>	172
<i>Právo na odpor a omezení práv panovníka ve prospěch stavů</i>	173
IV/11 Mírový projekt Jiřího z Poděbrad	175
IV/12 Idea smíšené vlády a stavovský dualismus	178
V. Vzestup a pád absolutistické moci	179
V/1 Obnovené zřízení zemské	179
V/2 Absolutistický panovník	180
<i>Nástupnictví králů na český trůn</i>	181
<i>Readmise českého kurfiřtského hlasu</i>	183
<i>Ztráta Lužic a Slezska</i>	184
V/3 Tajná rada, vojenská dvorská rada a dvorská komora	186
V/4 Sněmovnictví za absolutismu	187
V/5 Organizace správy za absolutismu	191
<i>Zemská správa</i>	191
<i>Česká dvorská kancelář</i>	192
<i>Krajské zřízení</i>	193
<i>Městská správa</i>	196
V/6 Mezinárodní vztahy a diplomacie	198
V/7 Komenský a jeho představy o sjednocení Evropy	201
V/8 Zánik Svaté říše římské národa německého a jeho dopad na české země	203
V/9 Osvícenské představy o státu	203

Hlava druhá (Karel Schelle, Jaromír Tauchen)

STÁT OD ROKU 1848

I. Habsburská monarchie (1848–1918)	206
I/1 Konstituce místo poddanství	206
I/2 Návrat k absolutismu	233
I/3 Konečně platná ústava	260
I/4 Monarchie stabilní i nestabilní	276
<i>Rakousko-uherské vyrovnání</i>	276
<i>Prosincová ústava</i>	287
<i>Rakousko-uherské vyrovnání a český státoprávní program</i>	293
<i>Volební právo</i>	299
<i>Rakouská veřejná správa</i>	312
I/5 Už nechceme být součástí monarchie	314
II. Československá republika (1918–1938)	344
II/1 První období samostatného státu	344
<i>Vyhlášení prvního zákona státu</i>	344
<i>Vytvoření soustavy nejvyšších státních orgánů</i>	348
<i>Vznik ČSR a recepce rakouské a uherské správy</i>	353
<i>Vznik Slovenské národní rady a vyhlášení Martinské deklarace</i>	354

<i>Národní výbory a národní rady</i>	355
<i>Pokus německých nacionalistů o odtržení pohraničních oblastí</i>	356
<i>Slovensko součástí československého státu</i>	357
<i>Vývoj politické správy a územní samosprávy v prvních měsících existence Československa</i>	359
<i>Mezinárodní uznání Československa a garance hranic</i>	360
II/2 Ústavní listina Československé republiky	362
II/3 Národní shromáždění	375
II/4 Prezident	381
II/5 Vláda	386
II/6 Postavení Slovenska	388
II/7 Postavení Podkarpatské Rusi	393
II/8 Právní zakotvení ochrany menšin	400
II/9 Jazykové právo	404
II/10 Volební právo	406
II/11 Ústavní soud	412
II/12 Veřejná správa	413
III. Ponižená republika (1938–1939)	425
III/1 Mnichovský diktát	425
III/2 Vznik autonomních vlád na Slovensku a Podkarpatské Rusi	433
III/3 Likvidace parlamentarismu	442
III/4 Likvidace republiky	443
IV. Češi pod „ochranou“ Velkoněmecké říše (1939–1945)	445
IV/1 Protektorát Čechy a Morava	445
IV/2 Protektorátní autonomní správa	458
IV/3 Německá okupační správa	465
V. A opět bojujeme za samostatnost (1939–1945)	473
V/1 Formování zahraničního odboje	473
V/2 Československé prozatímní státní zřízení v Londýně	480
V/3 Dekretální pravomoc prezidenta republiky	485
V/4 Příprava poválečného uspořádání	486
VI. Quo vadis Československo? (1945–1948)	493
VI/1 Košický vládní program	493
VI/2 Prozatímní národní shromáždění	495
VI/3 Ústavodárné národní shromáždění	497
VI/4 Příprava nové ústavy	499
VI/5 Postavení Slovenska v poválečném Československu	506
<i>Slovenská národní rada</i>	506
<i>Košický vládní program a postavení Slovenska</i>	510
<i>První, druhá a třetí pražská dohoda</i>	511
VI/6 Státní správa	514
VII. Československo v rukou komunistů (1948–1989)	516
VII/1 Období 1948–1960	516
VII/2 Období 1960–1968	531

VII/3 Období 1968–1989	538
VII/4 Socialistické „volby“	551
VII/5 Bude nová ústava?	556
VIII. Opět demokracie (1989–1992)	558
<i>Poznámky</i>	569
<i>Seznam literatury</i>	603
<i>Obrazový materiál</i>	636
<i>Jmenný rejstřík</i>	639
<i>Summary</i>	651